

“ฐานทัพเรือเรียม” ของกัมพูชา : พื้นที่การแข่งขันใหม่ทางภูมิรัฐศาสตร์ ?

เมื่อ ๘ มิ.ย.๖๕ พลเอก เตีย บัญ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของกัมพูชา และนายหวัง เหวินเทียน เอกอัครราชทูตจีนประจำกัมพูชา พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่กัมพูชาและจีนร่วมพิธีวางศิลาฤกษ์โครงการปรับปรุงฐานทัพเรือเรียม (Ream Naval Base) จังหวัดพระสีหนุของกัมพูชา โดยกัมพูชาจะก่อสร้างอู่แห้ง (dry dock) คานเรือ (slipway) และท่าเทียบเรือ (pier) รวมถึงปรับปรุงฐานทัพเรือให้ทันสมัย ทั้งนี้ กัมพูชาระบุว่า การปรับปรุงฐานทัพเรือเรียมเป็นไปตามแผนการดำเนินงานของกระทรวงกลาโหมกัมพูชา ซึ่งเมื่อแล้วเสร็จจะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพกัมพูชาในการปกป้องอธิปไตยของประเทศ

“ฐานทัพเรือเรียม” กับความสำคัญเชิงภูมิรัฐศาสตร์

ฐานทัพเรือเรียมตั้งอยู่ในเมืองเรียม จังหวัดพระสีหนุ หรือเมืองสีหนุวิลล์ ทางตะวันตกเฉียงใต้ของกัมพูชา มีความสำคัญในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ทั้งต่อกัมพูชาและต่อชาติมหาอำนาจ ดังนี้

สำหรับจีน ฐานทัพเรือเรียม มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะสามารถสร้างความแข็งแกร่งให้กับจีนในมิติเศรษฐกิจ ได้แก่ ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก (String of pearls) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารของจีนให้ครอบคลุมท่าเรือสำคัญในเขตมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดียได้^๑ โดยในปี ๕๙ เว็บไซต์ Strait of Malacca^๒ ระบุว่าร้อยละ ๘๐ ของการนำเข้าน้ำมันดิบ และร้อยละ ๖๔ การค้าทางทะเลของจีนใช้การขนส่งผ่านช่องแคบมะละกา (Strait of Malacca) ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ หรือ Malacca Dilemma ดังนั้น การพัฒนาดังกล่าว จะเป็นการรักษาห่วงโซ่การค้าทางทะเล และเป็นการค้าประกันในการลงทุนก่อสร้างท่าเรือต่างๆ ของจีนภายใต้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) เช่น กรณีท่าเรือน้ำลึกจ้าวผิว (Kyaukphyu) ของเมียนมา หากเกิดสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ตลอดจนเป็นหลักประกันด้านความมั่นคง หากเกิดการเผชิญหน้าทางทหารจากกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ได้

สำหรับสหรัฐฯ ได้เคยเข้ามาลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในฐานทัพเรือเรียม เมื่อปี ๕๓ ในการฝึกความพร้อมเรือและความพร้อมทางเรือ (Cooperation Afloat Readiness and Training: CARAT)^๓ ซึ่งเป็น

การฝึกทางเรือระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียน และสหรัฐฯ ยังให้เงินช่วยเหลือในการสร้างสำนักงานใหญ่ทางยุทธวิธีของคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อความมั่นคงทางทะเล เมื่อปี ๕๕ ที่ผ่านมา

บทวิเคราะห์ความท้าทายต่อภูมิภาค

แม้การปรับปรุงฐานทัพเรือเรียม จะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพกัมพูชา แต่การสร้างเครือข่ายสิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารขนาดใหญ่ของชาติมหาอำนาจในภูมิภาค อาจนำมาสู่ความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค ดังนี้

การเป็นพื้นที่การแข่งขันใหม่ทางยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารของชาติมหาอำนาจในภูมิภาค อาจทำให้ภาพของการขยายฐานทัพทางทหารชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดย Asia Research Institute of U.K.'s Nottingham University กล่าวว่า “ภูมิภาคนี้มีกำลังทหารเพิ่มมากขึ้น ไม่เพียงแต่ผ่านสหรัฐฯ และจีนเท่านั้น แต่ด้วยการใช้จ่ายด้านการป้องกันประเทศที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เพิ่มความเสี่ยงจากสองตัวแสดงหลัก ซึ่งกำลังสร้างพันธมิตรกันอย่างแข็งขัน”^๔ ซึ่งแม้จะยังไม่ชัดเจนว่าจีนจะได้รับประโยชน์ทางทหารมากเพียงใด จากการพัฒนาดังกล่าว S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS) ของสิงคโปร์ได้กล่าวว่า “สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้จะมอบข้อได้เปรียบในการปฏิบัติการทางทหารใหม่ๆ ให้กับจีน”^๕

ความกังวลในภูมิภาค โดย เวียดนาม ได้แสดงความกังวลต่อการปรับปรุงฐานทัพเรือเรียมระหว่างกัมพูชาและจีนว่า อาจกระทบกับข้อตกลงน่านน้ำประวัติศาสตร์^๖ ที่รัฐบาลเวียดนามและกัมพูชาได้

ลงนามไว้เมื่อ ก.ค.๒๕๒๕ เพื่อกำหนดเขตแดนน่านน้ำของทั้งสองประเทศและกำหนดแบ่งพื้นที่อธิปไตยตามกฎหมายในหมู่เกาะบริเวณอ่าวไทย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และลดความเข้าใจผิดระหว่างกันให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ ใน ม.ย.๖๔ ที่ผ่านมา เวียดนามยังได้จัดตั้งกองทหารรักษาการณ์ขึ้นในจังหวัดเกียนยาง “ ซึ่งมีพรมแดนติดกับชายฝั่งกัมพูชา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลาดตระเวนและรวบรวมข้อมูลการพัฒนาฐานทัพเรือเริ่มที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต **ออสเตรเลีย** เรียกร้องให้จีนรับประกันว่า กิจกรรมของจีนจะเป็นไปเพื่อสนับสนุนความมั่นคง และเสถียรภาพในภูมิภาค สำหรับ **ญี่ปุ่น** แสดงความกังวลถึงการปรับปรุงฐานทัพเรือเริ่มว่าจีนอาจจะเสริมกำลังทหารในฐานทัพดังกล่าว

การเพิ่มความตึงเครียดให้กับข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ จาก การเยือนกัมพูชาเมื่อ ม.ย.๖๔ ของ นางเวนต์ เซอร์แมน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ แสดงความกังวลว่า “การปรับปรุงฐานทัพเรือเริ่มจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และกัมพูชา และศักยภาพของฐานทัพเรือเริ่มจะยกระดับสถานะของจีนในทะเลจีนใต้ อันจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาค” เหตุผลดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการเดินหน้าสร้างความมั่นคงในทะเลจีนใต้ได้ ซึ่งปัจจุบันอาเซียนและจีนอยู่ระหว่างการจัดทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea : COC)

นอกจากนี้ จากกรณีฐานทัพเรือเริ่มของกัมพูชานั้น จีนยังมีบทบาทในการพัฒนาโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกดาราสาคร (Dara Sakor) ภายใต้โครงการดาราสาครที่จังหวัดเกาะกง ซึ่งเป็นโครงการตามยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) ของจีน ในการสร้างโครงการเขตทดลองการพัฒนาแบบบูรณาการระหว่างจีนกับกัมพูชา หรือ Cambodia - China Comprehensive Investment and Development Pilot Zone ขึ้น โดยจีนได้รับสัมปทานที่ดินเพื่อเศรษฐกิจจากรัฐบาลกัมพูชาเป็นเวลา ๙๙ ปี มีพื้นที่ครอบคลุมใน ๒ อำเภอหลักของจังหวัดเกาะกง คือ อำเภอคีรีสาคร (Kiri Sakor) และบ่อทมสาคร (Botum Sakor) พื้นที่โครงการพัฒนาประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก ได้แก่ (๑) ท่าอากาศยานนานาชาติดาราสาคร (๒) ท่าเรือน้ำลึกจำนวน ๒ แห่ง โดยเฉพาะท่าเรือน้ำลึกแห่งที่ ๒ ที่มีแผนจะก่อสร้างในอนาคตจะมีศักยภาพเหนือกว่าท่าเรือน้ำลึกทั้งหมดในกัมพูชา โดยจะใหญ่กว่าท่าเรือสีหนุ ซึ่งเป็นท่าเรือพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกัมพูชาขณะนี้ถึง ๖ เท่า รวมทั้งใหญ่กว่าท่าเรือแหลมฉบังของไทยถึง ๑.๒ เท่า และ (๓) โซนที่พักอาศัย ทั้งนี้ มีข้อกังวลถึงประเด็นการใช้ประโยชน์ทางการทหารจากโครงการนี้ในอนาคตหรือไม่ เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานของกองทัพที่เอื้อต่อแนวคิดเรื่องโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ประโยชน์ได้สองทาง (Dual-used infrastructure) ทำให้กองทัพจีนมีอาจตัดมิติด้านความมั่นคงจากยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล และ BRI ได้ ดังนั้นจึงหมายถึงความสามารถในการปรับท่าเรือน้ำลึกเชิงพาณิชย์ในต่างประเทศของจีนให้เป็นท่าเรือที่ใช้

ประโยชน์ทางการทหารได้^{๑๐} ซึ่งการได้มาซึ่งเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองของกัมพูชา อาจแลกมาด้วยข้อผูกพันต่างๆ ระยะเวลา

ข้อเสนอแนะต่ออาเซียน ประเทศไทย และกองทัพ

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น ข้อเสนอแนะต่ออาเซียน ประเทศไทย และกองทัพ มีดังนี้

สำหรับอาเซียน อาเซียนควรมีการแสดงเจตนาของอาเซียนที่ต้องการให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นภูมิภาคที่ปลอดการแทรกแซงจากภายนอก พร้อมทั้ง ควรมีการยืนยันในหลักการ Treaty of Amity and Cooperation (TAC) ของอาเซียน ในการดำเนินการความสัมพันธ์ในภูมิภาค ได้แก่ (๑) การเคารพในอำนาจอธิปไตย ความเสมอภาค และบูรณภาพแห่งดินแดน (๒) การไม่แทรกแซงกิจการภายใน (๓) การแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี (๔) การไม่ใช้หรือขู่ว่าจะใช้กำลัง และ (๕) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย (๑) ควรสนับสนุนการดำเนินการตามเจตนาของอาเซียน และส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence and Security Building Measures: CSBMs) อาทิ การสื่อสารโดยตรง (ASEAN Direct Communications Infrastructure: ADI) ที่ริเริ่มโดยที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ๑๐ ประเทศ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดและการกระทบกระทั่งระหว่างกัน พร้อมทั้ง ส่งเสริมความไว้วางใจ ผ่านกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) เป็นต้น โดยกำหนดจุดยืนและท่าทีที่เหมาะสม ซึ่งเอื้อต่อการแสวงประโยชน์ร่วมกับนานาชาติ นอกจากนี้ (๒) ไทยควรดำเนินการทางการทูตอย่างสร้างสรรค์ และรักษาความสัมพันธ์แบบทวิภาคีในเชิงบวกกับกัมพูชา เพื่อรักษาความสมดุลของความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย

สำหรับกองทัพ ควรมีการส่งเสริมความไว้วางใจ โดยเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนของกลไกความร่วมมือระดับต่างๆ ผ่านกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) รวมทั้งการขับเคลื่อนความร่วมมือในการบริหารจัดการภัยคุกคามด้านความมั่นคง และส่งเสริมความร่วมมือ และขยายความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีมิตรประเทศ

ข้อมูลอ้างอิง

- [๑ <https://www.thestar.com.my/aseanplus/aseanplus-news/2022/06/13/accusation-of-cambodia-039giving-away039-ream-naval-base-to-china-is-groundless-says-cambodia039s-defence-minister>](https://www.thestar.com.my/aseanplus/aseanplus-news/2022/06/13/accusation-of-cambodia-039giving-away039-ream-naval-base-to-china-is-groundless-says-cambodia039s-defence-minister)
- [๒ \[https://ditp.go.th/contents_attach/209833/209833.pdf\]\(https://ditp.go.th/contents_attach/209833/209833.pdf\)](https://ditp.go.th/contents_attach/209833/209833.pdf)
- [๓ <https://www.thaipost.net/columnist-people/159291/>](https://www.thaipost.net/columnist-people/159291/)
- [๔ <https://www.posttoday.com/world/634670>](https://www.posttoday.com/world/634670)
- [๕ <https://time.com/6185021/china-cambodia-ream-naval-base/>](https://time.com/6185021/china-cambodia-ream-naval-base/)
- [๖ <https://thediplomat.com/2022/06/what-the-cambodian-naval-base-brouhaha-overlooks/>](https://thediplomat.com/2022/06/what-the-cambodian-naval-base-brouhaha-overlooks/)
- [๗ <https://prachatai.com/journal/2022/06/99049>](https://prachatai.com/journal/2022/06/99049)
- [๘ <https://english.cambodiadaily.com/politics/cambodia-has-little-to-gain-from-hosting-a-chinese-military-presence-178507/>](https://english.cambodiadaily.com/politics/cambodia-has-little-to-gain-from-hosting-a-chinese-military-presence-178507/)
- [๙ \[https://ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/636733/636733.pdf&title=636733&cate=562&d=0\]\(https://ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/636733/636733.pdf&title=636733&cate=562&d=0\)](https://ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/636733/636733.pdf&title=636733&cate=562&d=0)
- Jean-Marc F. Blanchard, <https://www.thaipost.net/columnist-people/160079/>
- แปลและเรียบเรียงโดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย. สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม/เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน/สิ่งแวดล้อม

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

บทวิเคราะห์โดย กองภูมิภาคศึกษา ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ

จัดทำโดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โทร./โทรสาร : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖ website : www.sscthailand.org

